
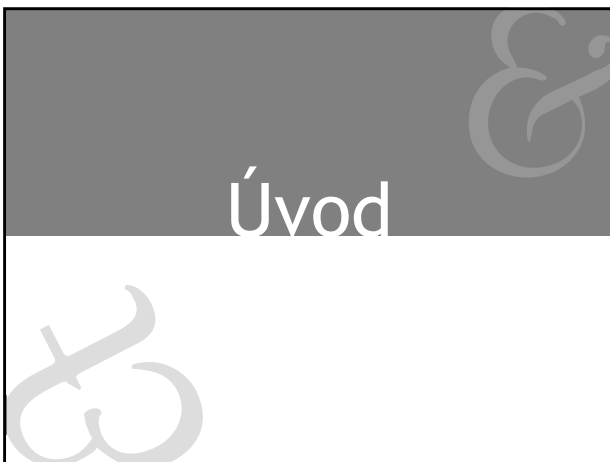

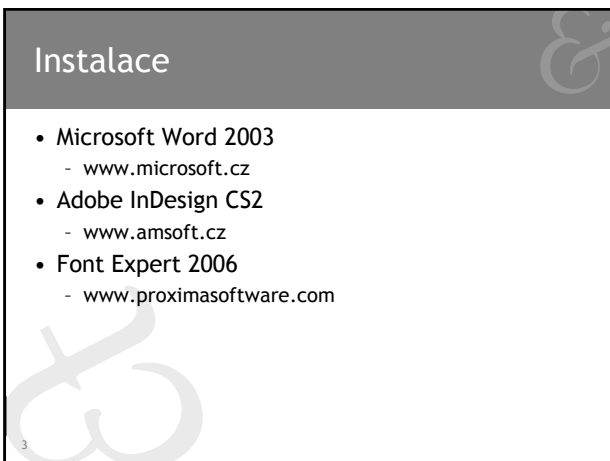

Co je typografie?

Z řečtiny, název původně používaný pro knihtisk, přípravu knihtisku z typů, liter. V širším pojetí nauka o tvorbě vzhledu produktů tiskové výroby (knihy, časopisy, noviny, plakáty apod.).

Typografie je věda o písmu. Zabývá se způsoby psaní, editace a sazby dokumentu.

Typografie je obor lidské činnosti zabývající se tím, jak má dokument vypadat, aby byl dobře čitelný a přehledný a přitom působil esteticky.

Proč se typografií zabývat?

- pravidla vznikala během staletí přirozeným výběrem
- jako pravidla jsou použity postupy vedoucí k nejlépe čitelným a přehledným výsledkům
- mnohá pravidla souvisejí s gramatickými pravidly daného jazyka (pravidla českého pravopisu) – mnohdy je těžké rozlišit, co je pravidlem typografickým a co pravopisným
- dokumenty dnes vytváří každý

Co je cílem tohoto kurzu?

Co je cílem:

- seznámení se základními typografickými pravidly
- praktická aplikace typografie v běžném (kancelářském) použití

Co není cílem:

- seznámení s kompletní typografií a všemi typografickými pravidly (hledejte v literatuře, viz reference)

Základní pojmy

Typografické měrné soustavy

Systém Didotův

1 m = 2660 bodů
1 cicero = 12 bodů
1 bod ≈ 0,3759 mm

12b, (12•), 1c, (1cc)

Systém pica [pajka]

1" = 72 bodů (72,27)
1 pica = 12 bodů
1 bod ≈ 0,3528 mm

12b, (12pt), 1p (1pc)

8

viz strana 261-262

Písmo

Abeceda

VERZÁLKY

minusky

KAPITÁLKY

ěščřžýáíédťňůů

0123456789

10

Dělení písem [1]

Patkové písmo (serif)

Bezpatkové písmo (sans-serif)

11

Dělení písem [2]

Proporcionální písmo

Neporcionální písmo

12

Dělení písem [3]

Ozdobné písmo

„Ručně psané písmo“

Łomené písmo

∩ ∪ □ ↑ ∞ & □ ❖ ↑

13

Rodina písmo

Minion Pro Regular (základní)

Minion Pro Italic (kurzíva)

Minion Pro Bold (tučné)

Minion Pro Bold Italic (tučná kurzíva)

Minion Pro Semibold (polotučné)

Minion Pro Semibold Italic (polotučná kurzíva)

Minion Pro Bold Condensed (tučné zúžené)

Minion Pro Bold Condensed Italic (tučná zúžená kurzíva)

Minion Pro Medium (mírně tučné)

Minion Pro Medium (mírně tučná kurzíva)

14

Kombinace písem

- kombinace podobných písem
- kombinace písem z různých dob vzniku (renesanční × moderní)
- ~~• nestejná střední výška písma a výška verzálek~~
- kombinace výrazně rozdílných písem
- kombinace písem z odpovídajících dob vzniku
- co nejpodobnější střední výška písma a výška verzálek

15

Písmová osnova

16

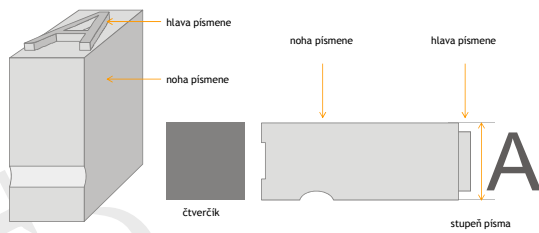

Stupeň písma

17

viz strana 263

Nejrozšířenější písmové formáty

Postscriptová písma (Type 1, 3; *.pfb, *.pfa) – sestaveny z kubických Beziérových křivek

TrueType (*.ttf) – sestaveny z kvadratických B-splinů

OpenType (*.otf)

- sjednocení dvou předchozích formátů (obálka nad nimi)
- nezávislé na platformě
- podpora mezinárodních znakových sad (unicodové indexování – kromě latinky i azbuka, řečtina nebo třeba hebrejščina a další znaky)
- lepší typografická podpora (množství ligatur, alternativní sada číslic, kapitálky)
- automatická záměna vzhledu některých znaků bez narušení původního textu (např. 1/2 ↔ ½)

18

Cvičení – práce s písmy

Práce s písmy v programu FontExpert 2004

- prohlížení písem v systému
- instalace nového písma
- tisk přehledu a tabulky znaků

19

Glyfy

- standardní ligatury (slitky)
- volitelné ligatury (slitky)
- zlomky
- indexy
- kapitálky
- minuskové číslice
- ornamenty

20

viz strana 232-234

Cvičení – glyfy

- vložení symbolu v MS Wordu XP
- vložení glyfu v Adobe Indesign CS

21

Ligatury (slitky)

Thfflflflflffjffj Thfflflflflffj

Typografie Typografie

Šéflékař Šéflékař

22

viz strana 228-232

Cvičení – ligatury

- vložení ligatury v MS Wordu XP
- použití ligatur v Adobe Indesignu CS

23

Vyrovnání párů (kerning)

VL TAVA Topení

VL TAVA Topení

24

viz strana 219-225

Cvičení – vyrovnání párů

- možnosti MS Wordu XP
- možnosti Adobe Indesignu CS

25

Odstavec

Geometrie odstavce

27

Řádkový proklad

Jeden řádek A
druhý řádek B

proklad 2 body 12•/14•

28

Zarovnání odstavce

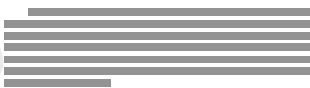
na levý praporek
(vlevo)

na pravý praporek
(vpravo)

do bloku

na osu
(na střed)

29

Členění odstavců

- odstavcová zarážka
- bez odstavcové zarážky
- předsazený text
- grafická zarážka
- mezera
- ornament
- odsazení
- relativní odsazení

30

viz strana 5-12

Typografické chyby [1]

31

viz strana 13-15

Typografické chyby [2]

32

Cvičení – odstavec

- nastavení
  - odstavcové zarážky
  - zarovnání odstavců
  - řádkového prokladu
  - dělení slov
- řešení
  - siroteků a vdov
  - řek

33

Vyznačování

zvýrazňování určité části textu

- duktus (tučné, polotučné)
- sklon (kurzíva)
- další kresebné varianty (zúžené, extratučné)
- odlišné písmo
- mezery (prostrkání)
- barva
- podtisk
- rámečky

~~podtrhávání~~

34

viz strana 30-35

Vyznačování – ukázky

nepravá kurzíva

pravá kurzíva

KAPITÁLKY

tučné

35

Cvičení – vyznačování

- možnosti vyznačování
  - MS Word XP
  - Adobe InDesign CS
- řešení prostrkání

36

Hladká sazba

Spojovník >>-<<

- spojování složených výrazů
- označení dělení slov
- sází se vždy bez mezer
- v případě rozdělení se opakuje na novém řádku

38

viz strana 51-52

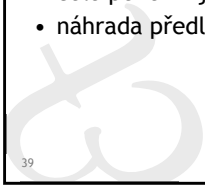

Pomlčka >>—<<

- přestávka v řeči
- náhrada závorek
- uvození přímé řeči
- opakovací znaménko
- celé peněžní jednotky
- náhrada předložky nebo spojky

39

viz strana 52-56

Interpunkce

- Tečka .
  - na konci věty, bez mezery k poslednímu znaku
  - za titulkem obrázku ani za nadpisem se nesází
  - zkratky, datum, čas...
  - po tečce mezera, kromě výjimek
  - 3 tečky nejsou výpustka

40

viz strana 56-57

Další interpunkce

- otazník ?
- vykřičník !
- čárka ,
- středník ;
- dvojtečka :
- výpustka ...
- závorky ( ) [ ] { }
- uvozovky „ “ ‘ ’ » «

41

viz strana 57-63

Další znaky [1]

- apostrof ’
- stupeň °
- paragraf §
- ampersand &
- hvězdička *
- křížek †
- mřížka #
- lomítko /

42

viz strana 63-67

Další znaky [2]

- procento %
- promile ‰
- tilda ~
- palec "
- stopa '
- plus +
- rovná se =

43

viz strana 67-68

Zápisy v počítačové literatuře

- nabídky >/
Soubor > Otevřít
- klávesy ↑+-
Ctrl+C, Apple-C, ↑+C
- adresy -:._\^+;?#=
<http://hp.cz/index.htm#new>
- e-mail @._-:;)(=o
jan@novak.cz, :-)

44

viz strana 68-71

Cvičení – hladká sazba

- vkládání méně obvyklých znaků
- možnosti automatizace

45

Mezery – úpravy

- verzálky
- prostrkání

46

viz strana 32-33, 71-74

Mezery – seznam

česky	anglicky	vysvětlení
čtverčik	em space	1 čtverčik (pevná velikost)
dvě třetiny	2 to 3 em	2/3 čtverčiku (pevná velikost)
půlčtverčik	en space	1/2 čtverčiku (pevná velikost)
třetina	thick space	1/3 čtverčiku
čtvrtina	middle space	1/4 čtverčiku (mění velikost)
osminka	thin space	1/8 čtverčiku (pevná velikost)
vlasová (mezírka)	hair space	1/24 čtverčiku (pevná velikost)
šíře desetinné čárky	punctuation space	dle písma (nemění velikost)
šířka čísla	figure space	většinou 1/2 čtverčiku (nemění velikost)
nerozdělitelná mezera	nonbreaking space	1/4 čtverčiku (mění velikost)
pevná mezera		1/4 čtverčiku (pevná velikost)

47

viz strana 75-76

Cvičení – mezery

- zjištění všech dostupných mezer v MS Word XP a Adobe InDesign CS a jejich zadání

48

Čísla

- rozměry znaků
- oddělování řádů
- Římské číslice
- kombinace číslic a písmen
- peněžní jednotky
- řazení číslic pod sebe
- datum a čas
- telefonní čísla, Psč
- zlomky

49

viz strana 76-85

Cvičení – čísla

- zjištění všech dostupných typů číslic v Adobe InDesign CS a jejich zadání
- řazení číslic pod sebe
  - použitím tabulátoru (MS Word XP)
  - použitím číslicové mezery (Adobe InDesign CS)
- zlomky
  - ligatury
  - zlomkové lomítko

50

Technická sazba

Technická sazba

- matematická sazba
  - zlomky
  - indexy, exponenty
- pořadová sazba
  - odrážky
  - číslování
- tabulková sazba
  - tabulátory
  - tabulky

52

viz strana 87-105

Matematické znaky

- plus +
- minus -
- krát $\times \cdot$
- děleno $:/$
- plusminus $\pm$
- zlomek $/$
- porovnání $\leq \geq <$
- další $\sqrt{\infty} \int \neq \approx \Sigma \Pi () \{ \} []$

53

viz strana 87-90

Cvičení – technická sazba

- indexy
- odrážky, číslování
- tabulátory

54

Úpravy textu

Úpravy textu

- konce řádků, odstavců, stran
- mezery
- uvozovky
- spojovníky, pomlčky

56 viz strana 137-142

Cvičení – úpravy textu

- nastavení a využití automatických funkcí MS Word XP
- využití funkce vyhledávání a nahrazování

57

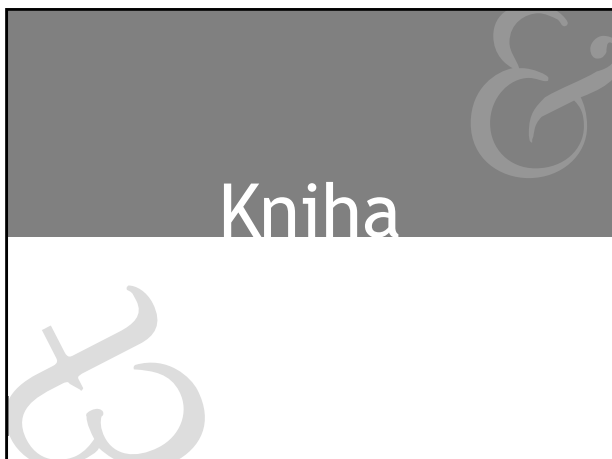

Normalizované formáty papírů

Formáty řady A		Formáty řady B		Formáty řady C	
4A0	1682 × 2378	—	—	—	—
2A0	1189 × 1682	—	—	—	—
A0	841 × 1189	B0	1000 × 1414	C0	917 × 1297
A1	594 × 841	B1	707 × 1000	C1	648 × 917
A2	420 × 594	B2	500 × 707	C2	458 × 648
A3	297 × 420	B3	353 × 500	C3	324 × 458
A4	210 × 297	B4	250 × 353	C4	229 × 324
A5	148 × 210	B5	176 × 250	C5	162 × 229
A6	105 × 148	B6	125 × 176	C6	114 × 162
A7	74 × 105	B7	88 × 125	C7	81 × 114
A8	52 × 74	B8	62 × 88	C8	57 × 81
A9	37 × 52	B9	44 × 62	C9	40 × 57
A10	26 × 37	B10	31 × 44	C10	28 × 40

59

Použití formátů papírů

A0, A1	technické kresby, plakáty
A2, A3	kresby, diagramy, velké tabulky
A4	dopisy, časopisy, formuláře, katalogy, výstupy z laserových tiskáren a kopírek
A5	zápisníky, sešity
A6	pohlednice
B5, A5, B6, A6	knihy
C4, C5, C6	obálky pro papíry A4: nepřeložené (C4), jednou přeložené (C5), dvakrát přeložené (C6)
B4, A3	noviny; podporováno i většinou kopírek

60

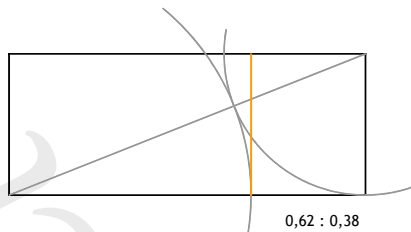

Zlatý řez

61

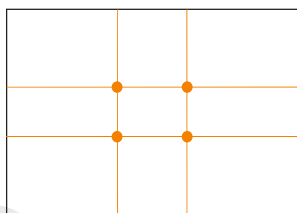

Zlatý bod

62

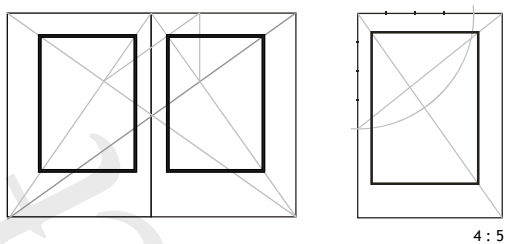

Sazební obrazec – dvoustranný

63

viz strana 219

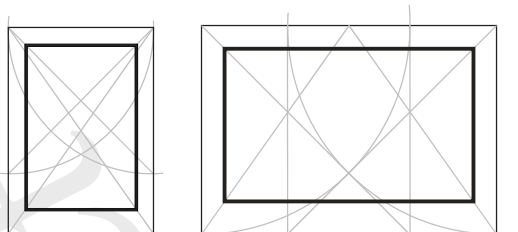

Sazební obrazec – jednostranný

64

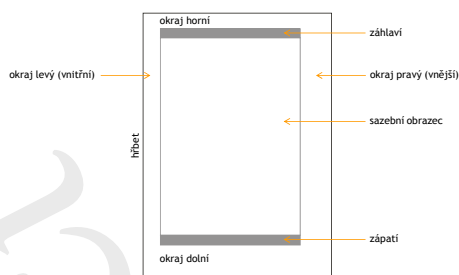

Zrcadlo sazby

65

viz strana 166

Okraje

Oboustranný tisk - poměry okrajů

- vnitřní : horní : vnější : dolní
- 2:3:4:5 (např.: 20 mm : 30 mm : 40 mm : 50 mm)
- 3:4:5:7 (např.: 20 mm : 27 mm : 33 mm : 47 mm)

Jednostranný tisk - poměry okrajů

- levý : horní : pravý : dolní
- 4:4:4:5 (např.: 25 mm : 25 mm : 25 mm : 32 mm)
- 5:5:5:7 (např.: 25 mm : 25 mm : 25 mm : 35 mm)

66

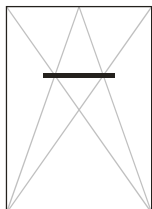

Optický střed

67

viz strana 218

Cvičení – kniha

- konstrukce sazebního obrazce na papíře
- příprava sazebního obrazce
  - MS Word XP
  - Adobe Indesign CS
- konstrukce optického středu na papíře
- umístění titulu knihy do optického středu

68

Sazba & web

Sazba v HTML (sémantické tagy)

nadpis <h1> zdůraznění <em>
odstavec <p> silné zdůraznění <strong>
citace <cite>
číslovaný seznam <ol>
nečíslovaný seznam <ul>
tabulka <table>

70

Sazba v HTML + CSS

```
p {  
  font-family: serif;  
  font-size: x-small;  
  text-indent: 1.5em;  
}
```

71

Znakové entity

Vzhled	Název	Entita	Decimální zápis
	nedělitelná mezera	 	&#160;
	tenká mezera	&thinsp;	
„	levé dolní uvozovky (99)	&bdquo;	&#8222;
”	pravé horní uvozovky (66)	&ldquo;	&#8220;
•	jednoduchá levá dolní uvozovka	&sbquo;	&#8218;
•	jednoduchá pravá horní uvozovka	&rsquo;	&#8216;
’	odsuvník (apostrof)	&rsquo;	&#8217;
–	obrácené franc. uvozovky levé	&laquo;	&#171;
–	obrácené franc. uvozovky pravé	&raquo;	&#171;
—	čtverčíková pomlčka	&mdash;	&#8212;
–	půlčtverčíková pomlčka	&ndash;	&#8211;
-	minus	&minus;	
&	et (ampersand)	&amp;	&#38;
x	krát	&times;	&#215;
®	registrovaná známka	&reg;	&#174;
©	copyright	&copy;	&#169;

72

Použitelná písma

Arial	definice písma v CSS:
Times New Roman	
Courier New	font-family: verdana, arial,
Verdana	sans-serif;
Tahoma	
Georgia	
Trebuchet MS	
Comic Sans MS	

73

Cvičení – sazba & web

- znakové entity
- dělení slov

74

Reference

Literatura

- Stanislav Horný: **Počítačová typografie** (Grada 1997)
- Vladimír Beran a kol.: **Typografický manuál** (Kafka design, 2003)
- Pavel Kočíčka, Filip Blažek: **Praktická typografie** (Computer Press, 2004)

76

Zdroje na internetu

- www.typo.cz
- www.typografie.unas.cz
- www.typomil.com
- www.comin.cz/pismo/
- www.printing.cz
- www.grafika.cz

77

Fonty ke stažení

- www.pismolijna.cz
- lege.cz/typo/fonty.htm
- scripts.sil.org
- fonty.wz.cz
- www.pcfonty.cz
- pisma.webz.cz

78

Související normy

- ČSN 01 691 Úprava písemností zpracovaných textovými editory nebo psaných strojem
- ČSN ISO 2145 Dokumentace - Číslování oddílů a pododdílů psaných dokumentů
- ČSN 88 6101 Dopisní papíry pro obchodní a úřední korespondenci
- ČSN ISO 690 Dokumentace. Bibliografické citace. Obsah, forma a struktura
- ČSN ISO 690-2 Informace a dokumentace - Bibliografické citace - Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části
- ČSN EN 28601 Datové prvky a formáty výměny. Výměna informací - prezentace data a času

79

GOPAS

NASHLEDANOU

při dalších kurzech
v počítačové škole Gopas, a.s.
